

GOTLANDS LÄN

NYGÅRDSMYR

BOTANISK INVENTERING

LÄNSSTYRELSEN I GOTLANDS LÄN

Naturvårdsenheten 1983

NYGÅRDSMYR

Botanisk inventering

utförd sommaren 1982 av Bengt-Olof Nilsson och Yvonne Olsson.

Författarna är ensamma ansvariga för rapportens innehåll varför detta ej kan åberopas som representerande länsstyrelsens ståndpunkt.

Visby i april 1983

Länsstyrelsen
naturvårdsenheten

Gotlands myrar!

Ni naturens praktstycken på forna tiders Gotland!

Ni sorgeämnena i nutiden!

Snart är det få, som minnas vindens, solens och färgernas spel i edra "aglundar" och edra "starrar", där bonden slog sitt myrhö och stakade hem det i sin "flatäska".

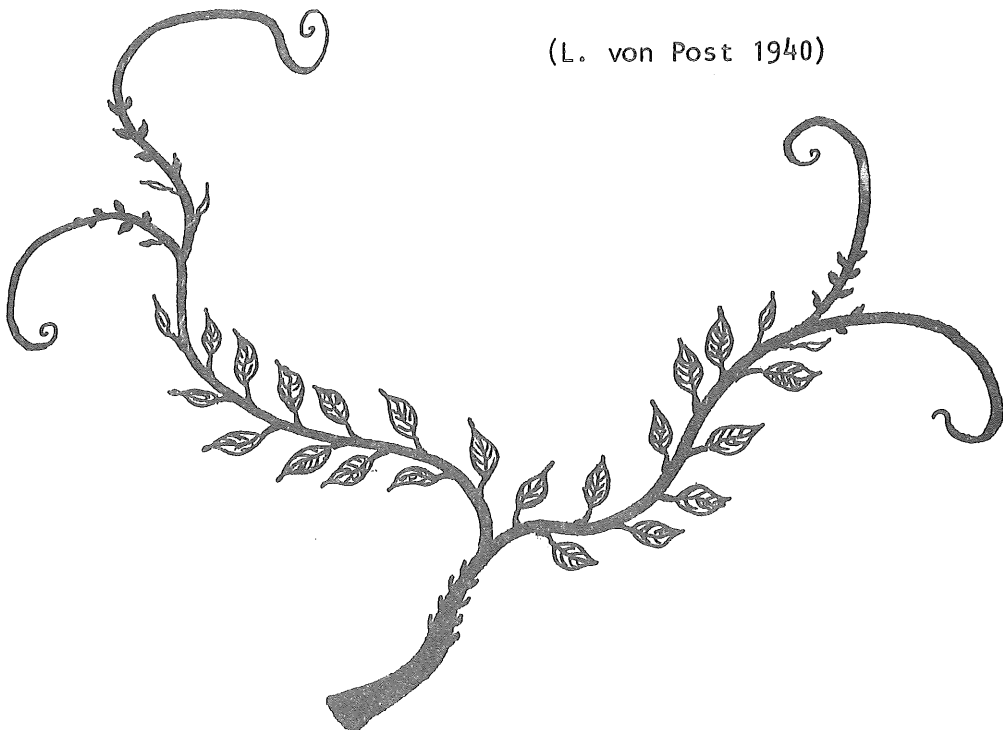
Få, som ljustrat edra lindare eller löpt skridsko på er blanka "synis" och klubbat gäddor.

Få, som fått låta sina ögon fröjdas åt edra "träskis" fria vatten, kristallklart och silverglänsande i stiltje, turkosblått, när stormen rört upp bottnarnas kalkslam.

Vem kan nu glädjas åt eder döda platthet?

Allra minst de av edra ägare, som alltför dyrt måst betala den nya åker, utdikningarna till äventyrs givit.

(L. von Post 1940)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	<u>Sid</u>
1. INLEDNING	1
2. UNDERSÖKNINGSOMRÅDET	3
3. MARKANVÄNDNING	5
4. METODER	6
5. VEGETATIONSBESKRIVNING	7
5.1 NÄRINGSRIKA OMRÅDEN	8
5.1.1 MYRENS VÄSTRA DEL	9
5.1.2 STORA UTLOPPET	12
5.1.3 LILLA UTLOPPET	13
5.1.4 BLADVASSDOMINERAD YTA	13
5.2 TYPISKA OMRÅDEN	14
5.2.1 MYRVIDDEN	16
5.2.2 LAGGEN	16
5.2.3 PRÄSTGYL	19
6. BANDPROFILER	20
6.1 BANDPROFIL 1	21
6.2 BANDPROFIL 2	23
6.3 BANDPROFIL 3	25
7. ARTLISTA	27
8. ERKÄNNANDE	32
9. REFERENSLISTA	32

1. INLEDNING OCH BAKGRUND

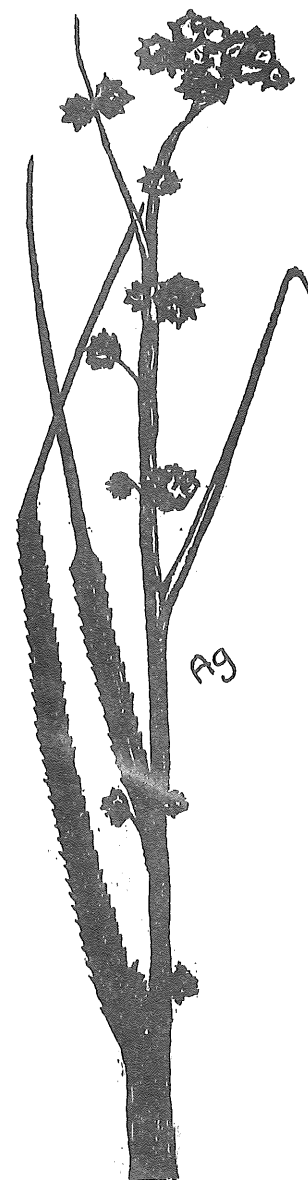
Nygårdsmyr, som är en av Gotlands största kvarvarande myrar, har under mer än 40 års tid varit föremål för tvister mellan naturvårdande krafter och förespråkare för utdikning.

Stridigheterna började i slutet på 1930-talet, då några av de dåvarande markägarna begärde syneförrättning för att få dika ut myren. Redan vid denna tidpunkt var de flesta av Gotlands våtmarker torrlagda och uppodlade, varför Nygårdsmyr hade ett stort värde som representant för de på ön förr så vanliga agmyrarna. Den kände växtbiologen Rutger Sernander uttalade efter ett besök på myren önskemål om att området skulle avsättas som naturreservat (Sernander 1941). Vid sidan av botaniska värden ansågs Nygårdsmyr ha ett ovanligt rikt fågelliv (sammanfattat av Högström 1967).

I syfte att rädda området lyckades Gotlands naturvårdsförening övertala några andra markägare att överklaga dikningsbeslutet, mot löfte om att betala rättegångskostnaderna. Detta var dock förgäves, då vattendomstolen den 19 september 1941 gav avslag på anförda besvär.

Främst beroende på dikningsföretagets stora kostnad i relation till den beräknade vinsten, kom dock ingen dikning till stånd före tillåtlighetstidens utgång. I stället fick Svenska naturskyddsföreningen köpa flera andelar i myren och stod därmed som störste enskilde ägare.

Tjugo år senare kom emellertid utdikning av Nygårdsmyr på tapeten igen. Några markägare krävde då sänkning av vattenståndet eftersom deras skog nära myrkanten försumpats. Ärendet handlades av skogsvårdsstyrelsen, som upplyste om att utdikning inte kunde komma till stånd då samtliga ägare, däribland Svenska naturskyddsföreningen, ej var eniga i frågan.

Under sommaren 1967 smygdikades dock Nygårdsmyr i den bemärkelsen att en 950 meter lång kanal grävdes från inloppet i riktning mot det största utloppet.

Omedelbart efter det att utdikningen blivit känd ansökte Svenska naturskyddsföreningen om reservatsbildning av Nygårdsmyr hos länsstyrelsen på Gotland. Föreningen betonade de skador på växt- och djurliv som utdikningen skulle komma att medföra och framhöll vikten av att kanalen genast lades igen.

År 1971 fastslog statens naturvårdsverk i en skrivelse till länsstyrelsen att "Nygårdsmyr äger dokumenterade naturvärden och bör avsättas som naturreservat. Åtgärder bör vidtagas för att minska skadeverkningarna av de utförda dikesåtgärderna" (Statens naturvårdsverk 1969).

Sedan dess har inget hänt och vegetationen på Nygårdsmyr är idag, 15 år efter ingreppet, starkt påverkad av den uttorkning och spridning av näringsrikt tillrinningsvatten som kanalen åsamkat. Den ursprungliga vegetationen har på stora delar av myren trängts tillbaka av en frodig vegetation som präglas av bunkestarr och videbuskage.

Det är mot denna bakgrund högst angeläget att snarast fatta beslut om Nygårdsmyrs framtid.

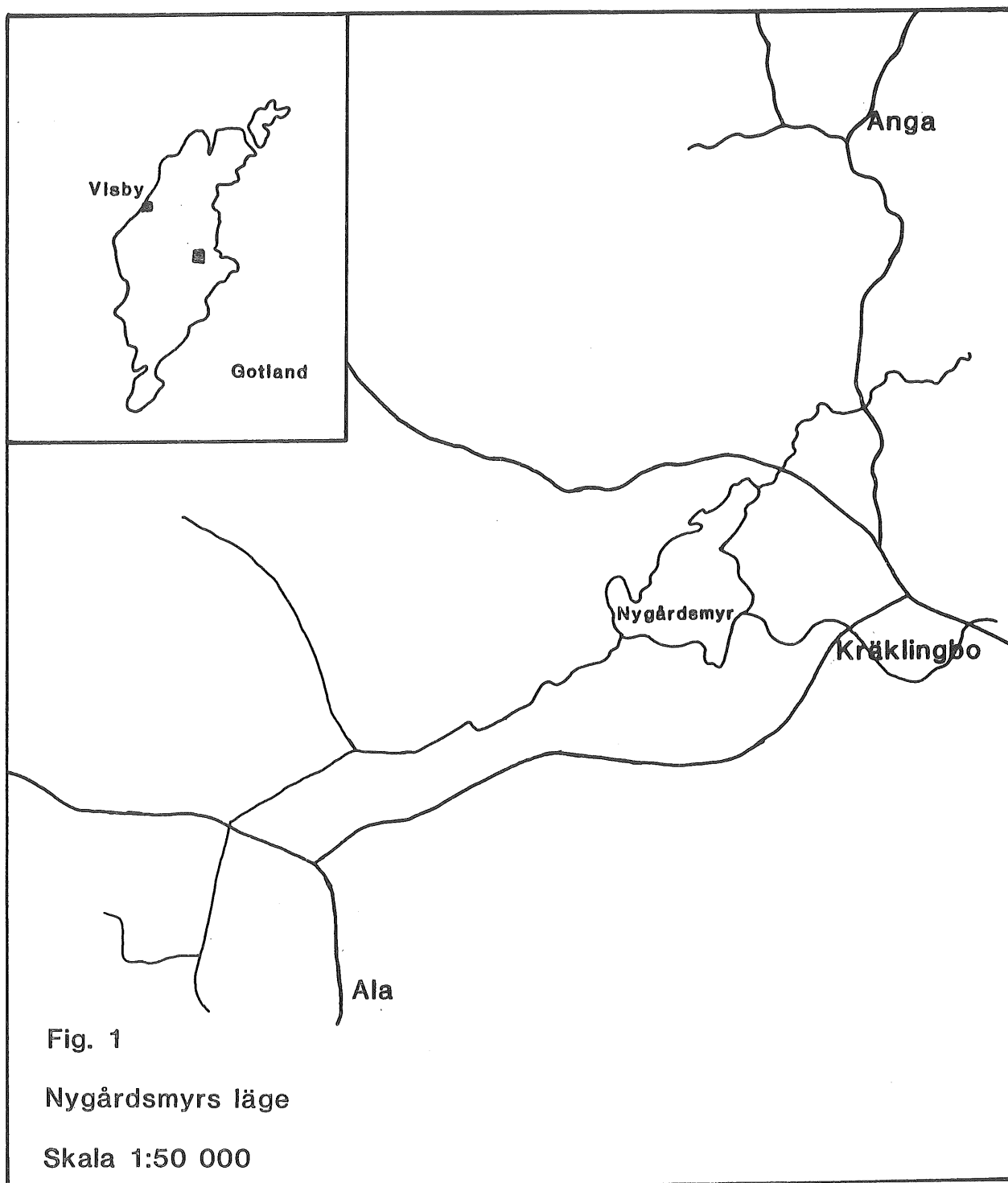
För att få kännedom om dagens vegetationsbild beslutade länsstyrelsen på Gotland att en botanisk inventering skulle utföras, vars resultat nu föreligger.

Målet med undersökningen har varit att översiktligt beskriva växtlighetens sammansättning på Nygårdsmyr, samt att mer noggrant inventera floran i några olika delar av myren genom utläggning av bandprofiler.

2. UNDERSÖKNINGSOMRÅDE

Nygårdsmyr är belägen i Kräklingbo socken på mellersta Gotland, ca 30 km sydost om Visby, (se fig 1).

Med sin yta på 80 ha är den i storleksordning den fjärde av Gotlands kvarvarande myrar.

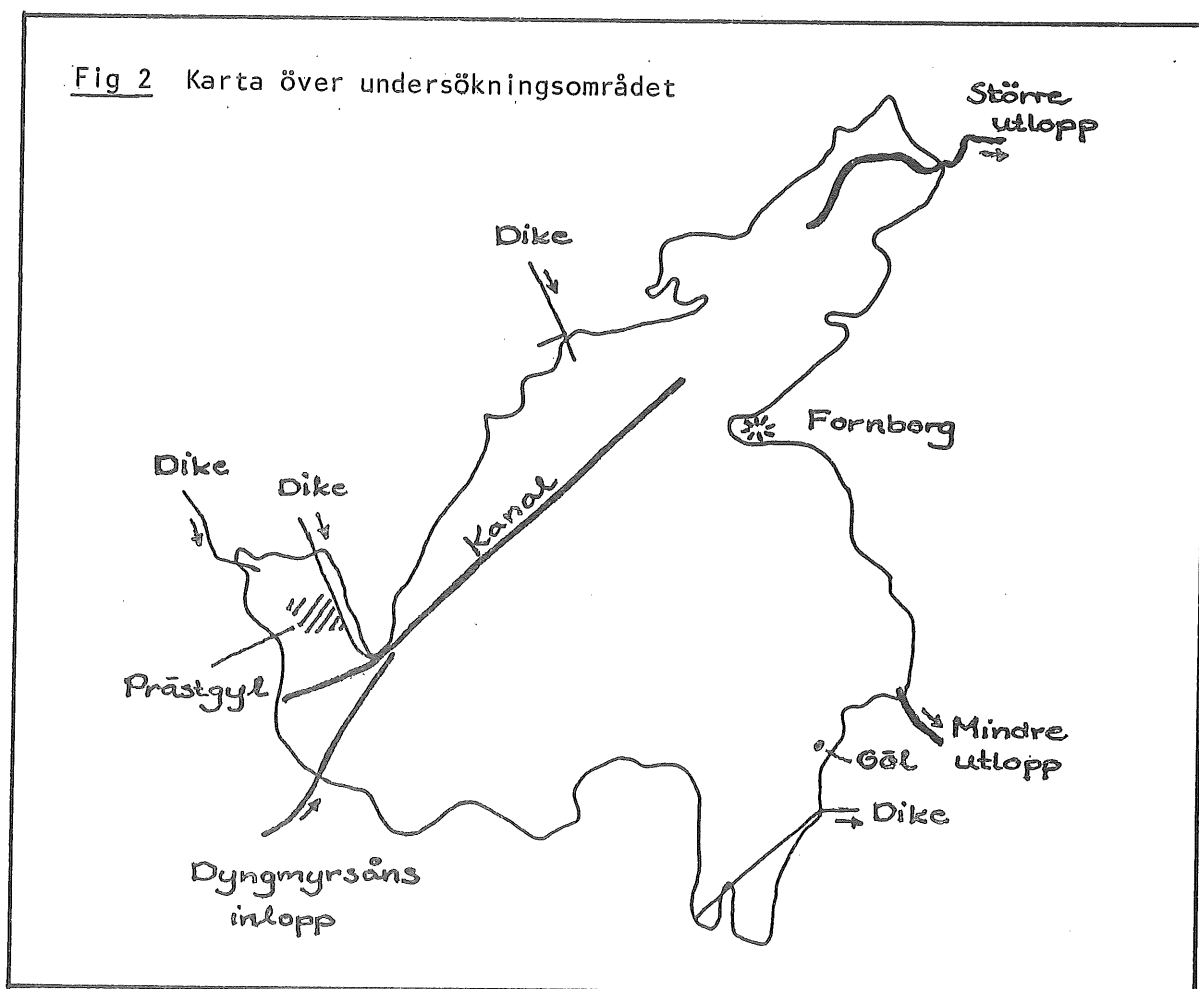

Nygårdsmyr är liksom de flesta myrar på Gotland huvudsakligen en igenväxningsmyr, vilket innebär att myren tidigare varit en sjö. Sedan Prästgyl i myrens västra del till stor del torrlagts, finns dock idag ingen större öppen vattensamling kvar på myrytan.

Det största tillflödet är Dyngmyrsån, som mynnar i myrens sydvästra del, (se fig 2). Dyngmyrsån avvattnar bl a de nu utdikade och uppodlade Dyngmyr, Tingsmyr och Stormyr. Sedan dessa myrars magasinande verkan satts ur spel drabbas Nygårdsmyr av en kort, intensiv vårflod. Vatten tillförs också genom tre små diken på myrens norra sida.

Nygårdsmyr har två utlopp, ett större i nordost och ett mindre i öst. Båda utloppen rinner över kalkstenshällar.

Vattenströmningen genom myren har påverkats av en ofullständig utdikning. I nära anslutning till Dyngmyrsåns inlopp börjar en 950 meter lång kanal som sträcker sig i riktning mot det största utloppet. Mellan kanalslutet och utloppsfåran finns ett ca 300 meter långt, orört parti.

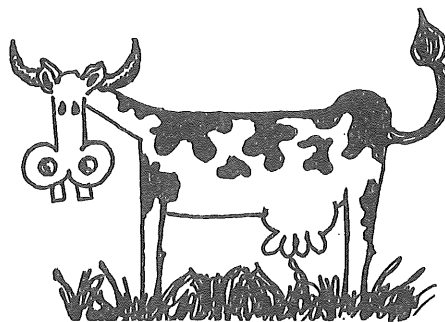
Kanalen är genom ett dike förbunden med Prästgyl, vilket medfört att gölen kraftigt minskat i storlek och djup. Dyngmyrsån och kanalen står inte i direkt förbindelse med varandra, men skiljs vid åslutet åt av en endast metertjock vall. Vi kunde på några ställen se hur vårfloden brutit igenom denna vall.

Ett mindre dike avsnör myrens sydligaste spets från huvudytan.

Nygårdsmyr omges huvudsakligen av örtrik tallskog och glest bevuxen hållmark. På några ställen gränsar myren till skogsplanteringar av olika åldrar.

Lagerföljden i myren utgörs av högst 1,25 meter tjock kärrtorv på bleke. I de djupare partierna i öster finns också lergyttja. Totalmäktigheten är högst 2,25 meter (Lundquist 1929).

Myren ligger i en flack sänka av den i trakten förhärskande lagrade klintehamnskalkstenen. Denna är dock i ej så liten utsträckning täckt av moränmargel (Sernander 1941). I nordost skjuter en kort och bred rullstensås ut i myrytan. På denna ås är en fornborg belägen.

3. MARKANVÄNDNING

Vegetationen på Nygårdsmyr dominerades före kanalens tillkomst helt av ag och högstarr.

Någon ren agslåtter har troligen inte förekommit på myren, då seden att lägga ag på taken inte varit vanlig i Kräklingbotrakten.

Däremot har Nygårdsmyr regelbundet använts för att bärga kreatursfoder. Enligt äldre markägare skördades hela myren årligen fram till 1930-talet. Därefter gjordes ett uppehåll fram till krigsåren 1940-1945, då en svår brist på foder rådde på Gotland, och markägarna åter fick ta hjälp av myren för att föda sina djur. En övervuxen stenlagd väg ut i myrens södra del

vittnar fortfarande om denna tid.

Även bete har förekommit i begränsad omfattning på myren. Inverkan av detta syns tydligt vid ett staket intill en göl i sydöst. På insidan av staketet, där djuren betat, saknas helt inslag av ag. Utanför staketet finns ag jämnt spridd i högstarrvegetationen.

Det är svårt att spekulera i hur tidigare markanvändning påverkat vegetationssammansättningen på Nygårdsmyr. Den stora utbredningen av bunkestarr kan kanske delvis förklaras med att årligt återkommande slätter missgynnar ag. Upphörandet med regelbunden slätter torde å andra sidan både direkt och indirekt (genom en uppgrundning till följd av ökad förnamängd), bidra till förbuskning och spridning av mer torktoleranta arter.

4. METODER

Inventeringen utfördes under tiden 1982-07-05--22.

Första delen av fältarbetet ägnades åt att översiktligt beskriva på myren vanligt förekommande vegetationstyper genom bestämning av fältskikts-dominant och övriga karaktäristiska arter. Med hjälp av ekonomisk karta över Sverige, (6J 4e Kräklingbo), samt en flygbild i färg skala 1:20 000 från 1980, upprättades vegetationskartor över myren. Alla upptäckta arter noterades dessutom för sammanställning av en artlista.

Med den översiktliga inventeringen som grund, utvaldes tre delar av myren med olika vegetationssammansättning, där bandprofiler lades ut för att få en mer detaljerad bild av floran.

Bandprofilerna sträcker sig från fastmark ut till ensartad myrvegetation och utgörs av ett antal provrutor av storleken 0,5 x 1 meter, som ligger med en meters mellanrum. Varje provruta har markerats med två inplastade järnrör för att lätt kunna återfinnas med metaldetektor (se fig 3).

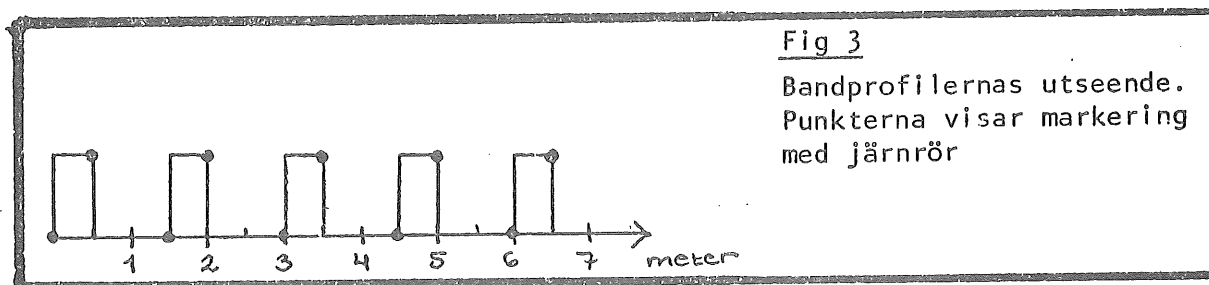

Fig 3

Bandprofilernas utseende.
Punkterna visar markering
med järnrör

I provrutorna noterade vi samtliga kärlväxter och gjorde en bedömning av varje arts förekomst i en tregradig skala. Skalan får ses som ett försök till sammanfattning av en arts täckningsgrad och individrikedom inom rutan.

- 1 = arten förekommer i ett eller några få exemplar och/eller har en obetydlig täckningsgrad inom rutan
 2 = arten är vanligt förekommande och/eller har en icke obetydlig täckningsgrad inom rutan
 3 = arten är dominerande inom rutan.

De mossor som förekom i profilerna har vi lämnat utan beaktande. Dock är på myren vanligt förekommande mossor medtagna i den översiktliga beskrivningen.

Namngivningen av fanerogamer och kärlkryptogamer följer Lid (1974). Övrig använd bestämmingslitteratur är för kärlväxter Hylander (1982), samt för mossor Nyholm (1954-1969) och Ursing (1972).

5. VEGETATIONSBESKRIVNING

Vegetationen på Nygårdsmyr har drastiskt förändrats under de senaste decennierna. Från att ha varit en typisk agmyr där agfält täckte ungefär halva myrutan och knappag var vanlig i kantpartierna (Sernander 1941), har myren efter kanalens tillkomst successivt intagits av bunkestarr, högvuxna örter och videbuskage.

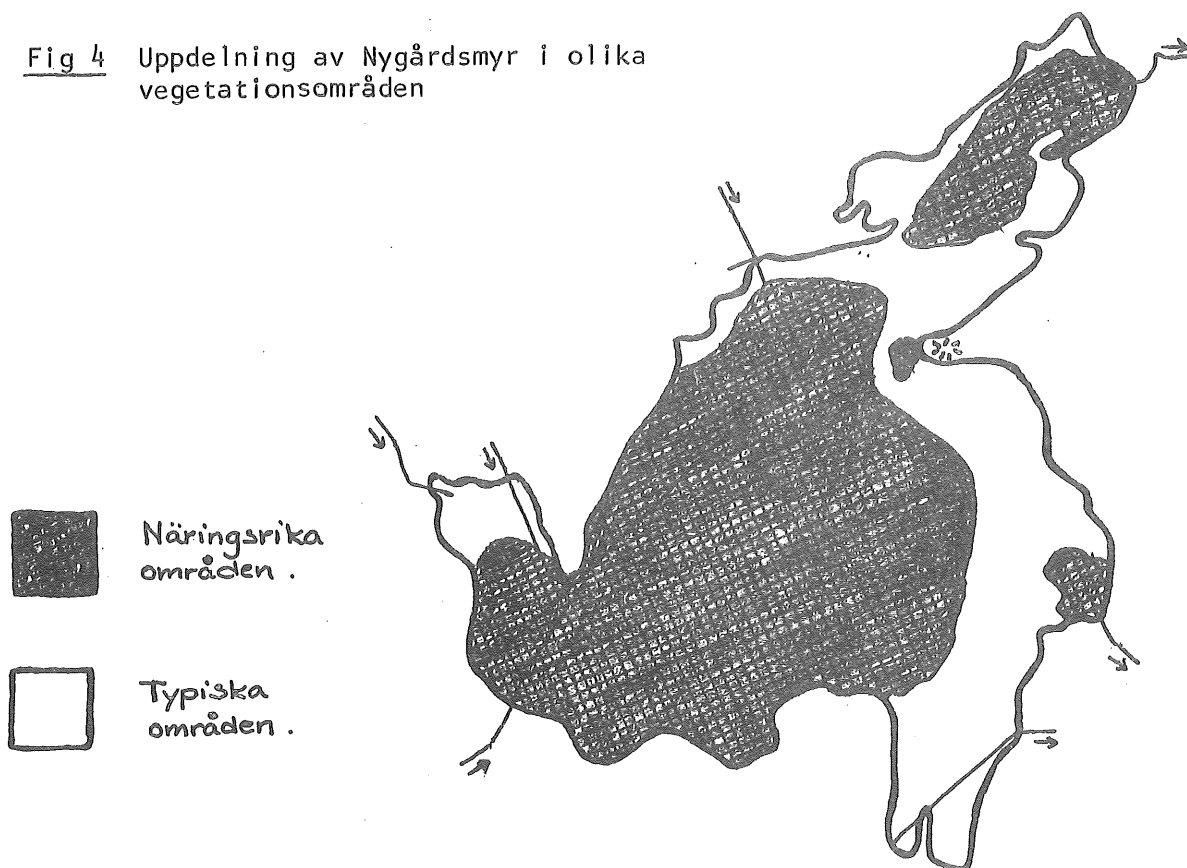
Den frodiga bunkestarr- buskagevegetationen har expanderat i områden där uttorkningseffekten och påverkan av näringsrikt vatten är störst, och är idag förhärskande på myren.

Fortfarande finns dock i de östra delarna av myren områden som är bevuxna med en för myren mer ursprunglig, ensartad ag- högstarrvegetation.

Utifrån förekomsten av ovannämnda vegetationstyper har vi funnit det naturligt att dela in myren i två huvudområden; (se fig 4).

- näringsrika områden
- typiska områden

Fig 4 Uppdelning av Nygårdsmyr i olika vegetationsområden

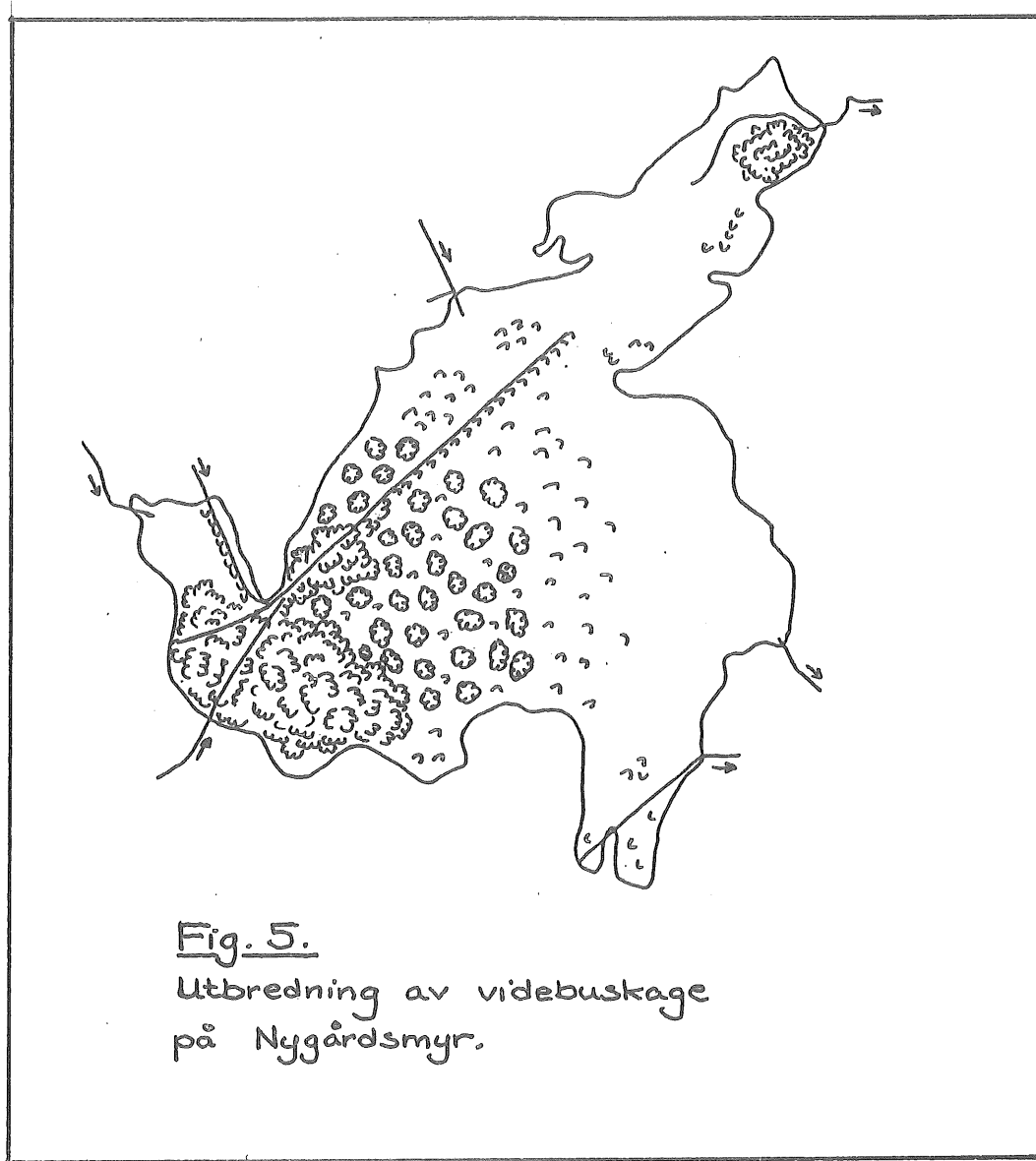

5.1 NÄRINGSRIKA OMRÅDEN

De näringsrika områdena upptar ca 2/3 av myrytan och utgörs av myrens grundare västra del, två mindre ytor i anslutning till de båda utloppen, samt av en bladvasskoloni utanför fornborgen, (se fig 4).

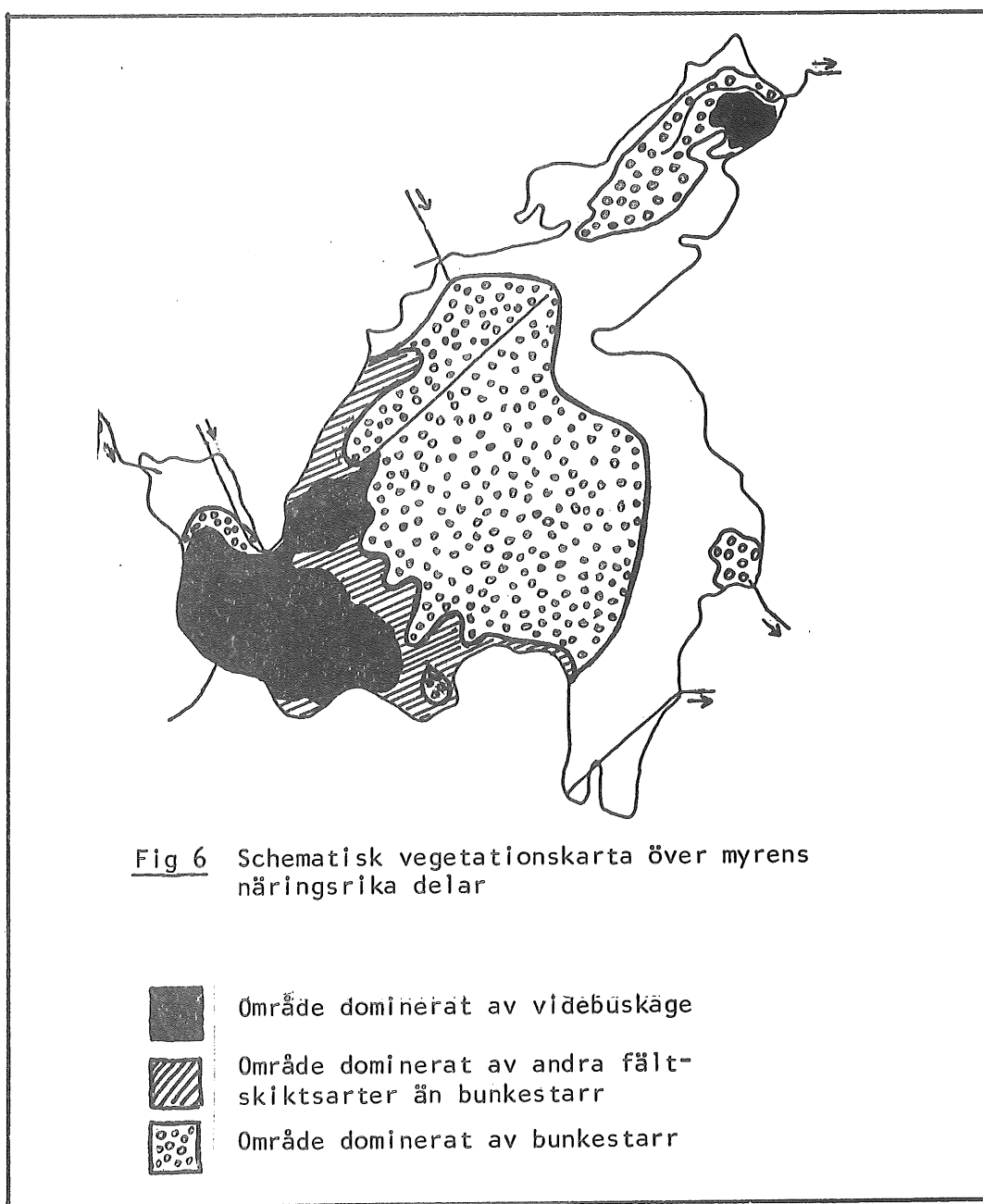
Kännetecknande för vegetationen i de näringsrika områdena är att den är mycket frodig och i allmänhet dominerad av bunkestarr (*Carex elata*). Örtinslaget är utomordentligt stort, medan den tidigare vanliga agen nästan helt lyser med sin frånvaro.

Vissa växter, såsom ängsbräsma (*Cardamine pratensis*), sumpförgätmigej (*Myosotis caespitosa*), dyveronika (*Veronica scutellata*) och bredkaveldun (*Typha latifolium*), förekommer endast i myrens näringsrika delar, medan många andra arter, som exempelvis strandlysing (*Lysimachia vulgaris*), svärdsllilja (*Iris pseudacorus*), fackelblomster (*Lythrum salicaria*), vattenmynta (*Mentha aquatica*) och kärrsilja (*Peucedanum palustre*), indikerar näringsrikedomen genom att de är särskilt frekventa.

5.1.1 MYRENS VÄSTRA DEL

Den västra delen, som förr innefattade ett av agens starkaste fästen på myren (Lundquist 1929), präglas nu av kraftiga videbuskage. Runt Dyngmyrsåns mynning och vid kanalens början sluter sig buskagen till en 5-8 meter hög, nästan ogenomtränglig snårskog. Längre ut på myrvidden spricker denna skog upp till spridda dungar, mellan vilka olika fältskiktsarter uppträder som dominanter, (se fig 5 och 6).

Under de täta buskagen är fältskiktet mycket outvecklat, eftersom marken nås av ytterst lite solljus. Endast glesa förekomster av bl a bunkestarr, svärdsllilja, strandlysing, sumpförgätmigej och sjöfräken (*Equisetum fluviatile*), kontrasterar mot de nakna jordytorna.

Buskagen genomborras till att börja med av smala stråk med bladvass (*Phragmites communis*), rörflen (*Phalaris arundinacea*) och sjöfräken. Växterna avlöser oftast varandra i väl avgränsade, täta och högvuxna bestånd, där få andra arter kunnat etablera sig.

Längre ut utvidgar sig de öppna stråken till stora ljusa ytor där framför allt sjöfräken och trubbtåg (*Juncus subnodulosus*) uppträder som dominanter, både var för sig och i ett blandsamhälle.

Trubbtåg täcker på flera ställen sammanhängande ytor av uppskattningsvis 400-600 kvadratmeters storlek vilket är förvånande eftersom växten brukar klassificeras som en källmyrart.

Österut präglas de allt större öppna ytorna mellan buskagen av bunkestarr, som stundom är så uppblandad med örter att det kan vara på sin plats att tala om samdominans snarare än om en ren bunkestarrdominans.

I blötare partier är det förutom trubbtåg främst vattenklöver (*Menyanthes trifoliata*), vattenmynta (*Mentha aquatica*), videört, fackelblomster, svärdslilja och kabbeleka (*Caltha palustris*), som förekommer rikligt inblandade.

I torrare partier berikas vegetationen av bl a revsmörblomma (*Ranunculus repens*), ängsbrässa, ängsruta (*Thalictrum flavum*) och kärrsilja. Även arter som frossört (*Scutellaria galericulata*), strandklo (*Lycopus europeus*), dyveronika och kärrdunört (*Epilobium palustre*) är vanliga. Under bunkestarren och de höga örterna märks ofta en tät matta med spikblad (*Hydrocotyle vulgaris*), och i bottenskiktet lunglevermossa (*Marcantia* sp.) och stjärnmossa (*Mnium* sp.).

I gränstrakterna mot de typiska områdena uppträder sporadiska förekomster av ag (*Cladium mariscus*), samtidigt som bunkestarrvegetationen i övrigt blir mer ensartad.

Laggen kan som på en typisk agmyr inte klart särskiljas från myrvidden, då den oftast präglas av gräs och örter som är vanliga i utanförhängande myrvegetation.

Där avståndet mellan kanalen och fastmark är litet karaktäriseras kantområdena av en snårig, videbuskagedominerad växtlighet, där kärrgröe, (*Poa trivialis*) tuvtåtel (*Deschampsia caespitosa*) och rörsvingel (*Festuca arundinacea*) är vanliga i fältskiktet.

Övriga kantpartier domineras av frodiga blandbestånd av örter som älgört, videört, revsmörblomma och ängsruta.

Norr om kanalen finns även ute på myrvidden några laggartade partier som domineras av älgört (*Filipendula ulmaria*), eller en mer lågvuxen flora bestående av bl a blååtäl (*Molinia caerulea*), krypven (*Agrostis stolonifera*) och vattenmåra (*Galium palustre*).

Kanalen

Kanalen är längs hela sin sträckning igenvuxen med myr- och vattenväxter som p g a en god förmåga till vegetativ förökning bildar växelvisa, väl avgränsade bestånd.

I kanalens början är det högvuxna, täta kolonier med sjösäv (*Scirpus lacustris*), bladvass, bredkaveldun och bunkestarr som avlöser varandra i täta intervall.

Längre ut tillkommer vattenklöver, gäddnate (*Potamogeton natans*) och slinga (*Myriophyllum* sp.) som temporära dominanter.

Bland växter som förekommer rikligt spridda i kanalen kan nämnas kranssvalting (*Alisma plantago-aquatica*), vit näckros (*Nymphaea alba*) och korsandmat (*Lemna trisulca*).

Kanalvallen, som löper på kanalens södra sida, är i sin helhet bevuxen med videbuskage. På några ställen har rena fastmarksarter som mjölkört (*Chaerium angustifolium*), hallon (*Rubus ideaus*) och skogssallat (*Lactuca muralis*) vandrat in.

5.1.2 STORA UTLOPPET

Det stora bunkestarrdominerade område som breder ut sig framför det nordöstra utloppet är i gränstrakten mot det typiska området ganska ensartat, då vattenståndet är relativt djupt. Några mindre fria vattenspeglar finns insprängda i starrvegetationen.

Närmare utloppet uppträder fläckvis torrare habitat, där en frodig örtflora har etablerat sig på och emellan bunkestarrstuvorna. I stort sett är det samma arter som förekommer här som i den näringsrika västra delen av myren,

nämligen videört, vattenmynta, ängsruta, vattenmåra, spikblad, fackelblomster, kärrsilja och älgört. Mot kantregionerna tillkommer revsmörblomma, sumpförgätmigej och pors (*Myrica gale*).

Utloppsfåran är på myrvidden i verkligheten ej så tydligt markerad som kartbilderna gör gällande. Bitvis är den helt igenvuxen och bitvis tar den sig uttryck i öppna vattensamlingar på bar hållmark. Vattensamlingarna är ofta kantade med bredkaveldun- eller sjösävbestånd. Vanliga växter är också manna-gräs (*Glyceria fluitans*), kranssvalting och krypven. På botten av pölarna förekommer näckmossa (*Fontanalis antipyretica*) och grov skedbladsmossa (*Calliergon giganteum*).

Längre in försvinner vattensamlingarna och området centrala delar är helt igenvuxna med örtrik bunkestarrvegetation. Påtagliga är de mycket rikliga förekomsterna av svärdsilja. Bland starrtuvorna frodas förutom tidigare nämnda arter också högvuxna kolonier med kärrknipprot (*Epipactis palustris*) och ängsnycklar (*Dactylorhiza incarnata*), liksom spridda bestånd av kärrtörel och knappag (*Schoenus nigricans*).

Kantpartierna är strax söder om det egentliga utloppet igenvuxna med videbuskage och älgört.

5.1.3 LILLA UTLOPPET

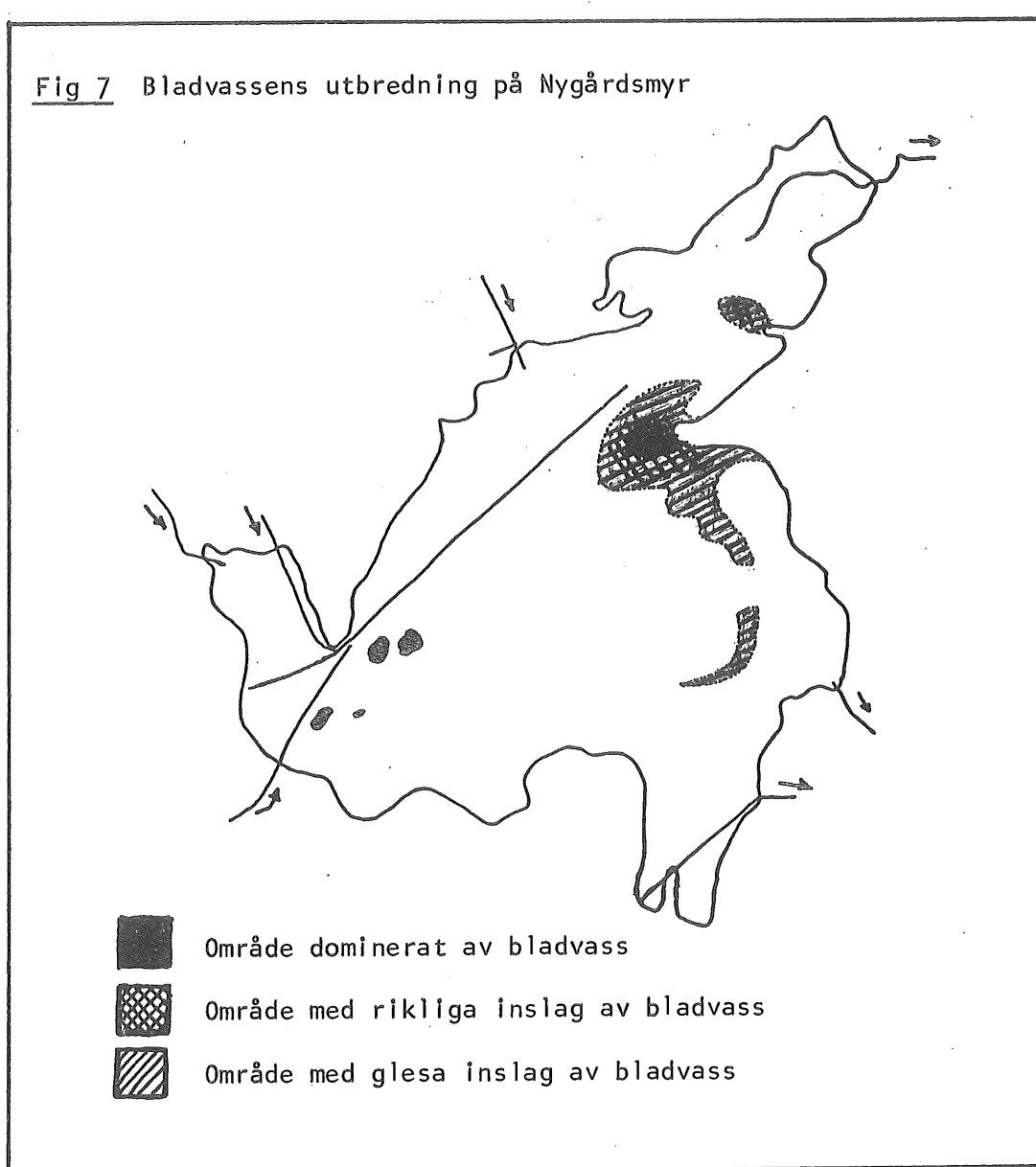
Det sydöstra utloppet är mindre än det nordöstra och tånge under torra somrar tidvis torka ut. Vegetationsbilden är dock i stort sett likartad för de båda områdena.

5.1.4 BLADVASSDOMINERAD YTA

Utanför fornborgen finns ett mindre bladvassdominerat område som på grund av de rikliga örtförekomsterna måste räknas till de näringsrika områdena. Här återfinns samtliga tidigare nämnda örter, samt även tämligen rikliga inslag av sjöranunkel (*Ranunculus lingua*).

Ett tiotal meter väster om fornborgen ökar vattenståndet drastiskt och bladvassen bildar ett rent bestånd över en mindre yta som i folkmun sedan gammalt anses vara "bottenlös".

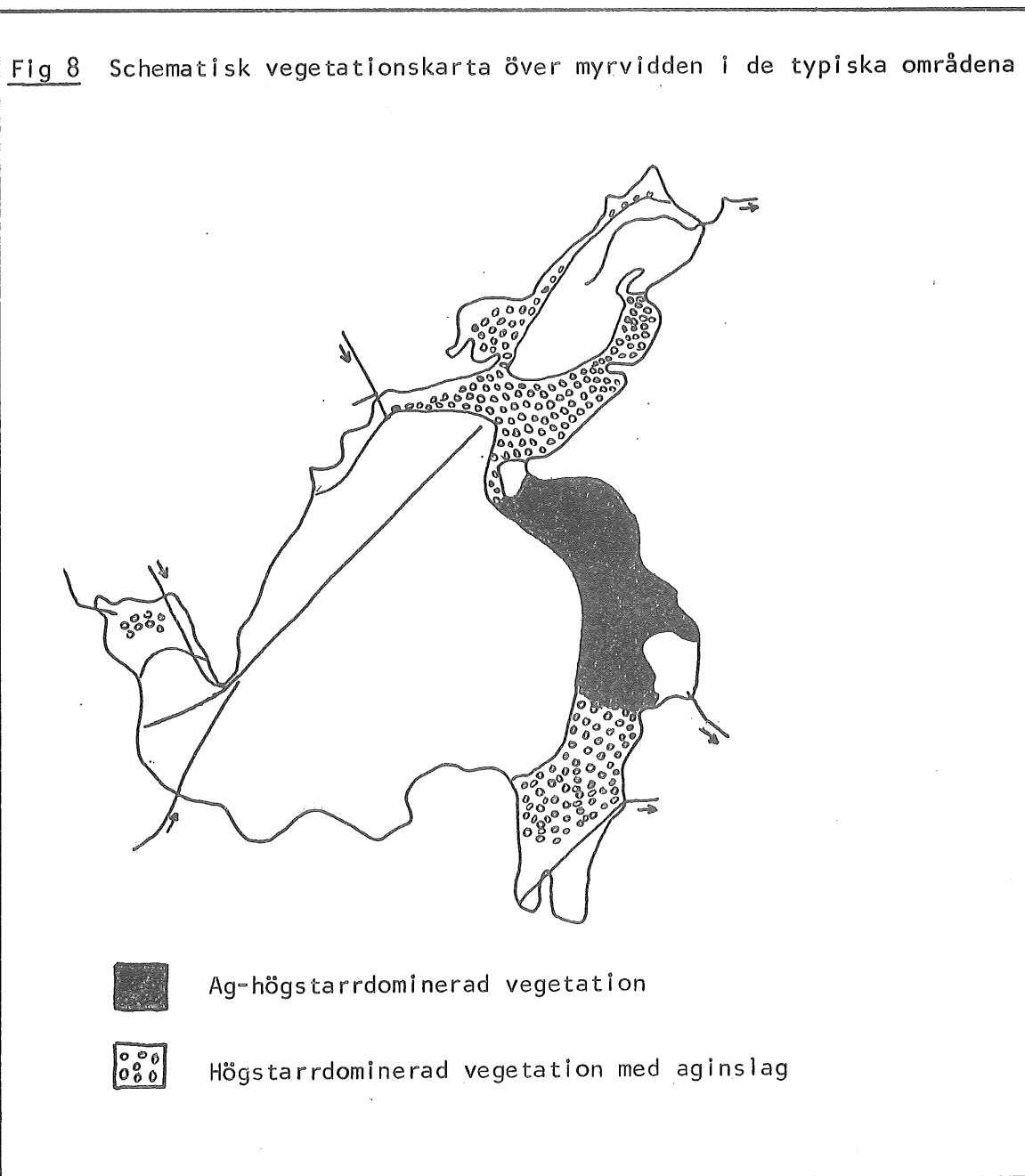
Bladvassens utbredning på myren visas i figur 7.

5.2 TYPISKA OMRÅDEN

De typiska områdena utgörs av de delar av myren där ag har en regelbunden, om än ofta sparsam, förekomst på myrvidden, (se fig 8). Mestadels växer agen bara fläckvis i rena, täta bestånd, och någon större likhet finns ej med äldre beskrivningar som talar om "över hela myrvidden stora, granna agfält oregelbundet formade och skilda från varandra av lika oregelbundet

funtade leder och flännor bevuxna med ett kortare starrgräs" (Sernander 1941). Vegetationsbilden har således förändrats även här, vilket också indikeras av ett rikare örtinslag än man väntar sig i ett opåverkat ag-högstarrsamhälle.

5.2.1 MYRVIDDEN

Myrvidden domineras i området mellan fornborgsudden och det lilla utloppet av ett blandsamhälle med ag, bunkestarr och trådstarr (*Carex lasiocarpa*), där ett uppskattningsvis lika förhållande råder mellan ag och de båda högstarrarterna. Inblandningen av andra växter är mindre än någon annanstans på myren och utgörs av enstaka exemplar av kärrsilja, strandlysing, fackelblomster och vattenklöver.

Detta är troligen den del av myren vars vegetationsbild bäst överensstämmer med den Nygårdsmyr hade för 30-40 år sedan. Myrens ökade trofiering och uttorkning har ännu inte slagit igenom här, vilket antagligen beror på det jämförelsevis stora avståndet till inlopp och kanal. Vi fann också vattenståndet i området vara högre än på många andra ställen.

Norr om fornborgsudden och söder om det lilla utloppet spelar ag en mer underordnad roll och förekommer endast i glest spridda dungar eller svagt inblandad i den högstarrdominerade vegetationen. De tidigare nämnda örterna förekommer mer frekvent och dessutom tillkommer arter som svärdsilja och vattenmynta.

Generellt blir örtinslaget i de typiska områden större i gränstrakterna mot de näringsrika områdena.

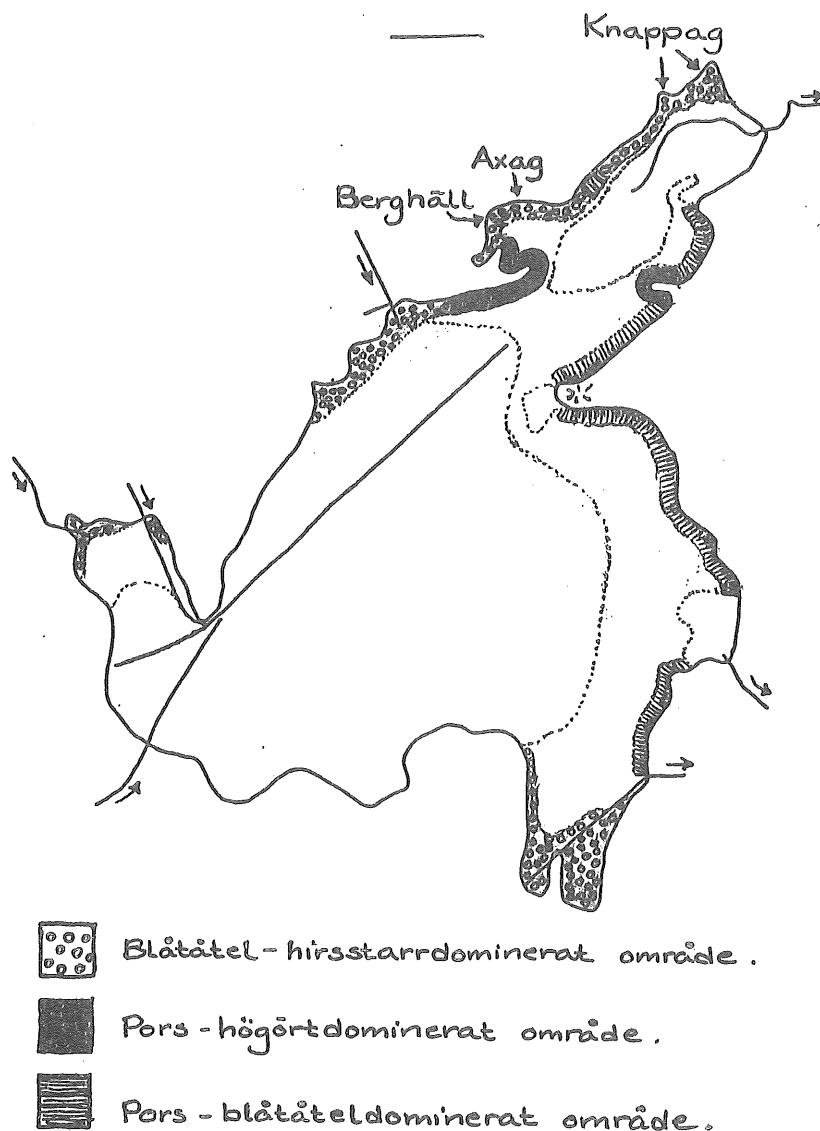
I övergångszonen mot laggen är pors vanlig.

Den lilla göl som finns insprängd i ag-högstarrvegetationen vid myrens sydvästra kant (se fig 2), domineras av gäddnate och dvärgigelknopp (*Sparganium minimum*). I kanterna fann vi bestånd med blå sjösäv, agnsäv (*Scirpus uniglumis*), mannagräs och trubbtåg.

5.2.2 LAGGEN

Laggens utseende varierar mycket i olika delar av de typiska områdena. Dess vegetation kan dock grovt indelas i tre vanligt förekommande typer; blå-tåtel-hirsstarr (*Carex panicea*)-dominerad, blå-tåtel-porsdominerad samt pors-högörtdominerad vegetation, (se fig 9).

Fig 9 Schematisk vegetationskarta över laggen i de typiska områdena

De blåtåtel-hirsstarrdominerade områdena utgörs av de flacka kantpartierna i myrens södra spets och avsnitt längs den norra kanten.

Det södra laggpartiet är mycket artfattigt och förmodligen påverkat av bete.

Förutom tämligen rikliga förekomster av blodtopp (*Sanguisorba officinalis*) och blodrot (*Potentilla erecta*), finns endast enstaka exemplar av axag (*Schoenus ferrugineus*) och älgört inblandade i blåtåtel-hirsstarrsamhället. Området är ganska torrt eftersom det dräneras av ett nordöstgående dike. I anslutning till diket växer flera kolonier med kärrtörel.

Längs den norra kanten har denna vegetationstyp en mer artrik karaktär. Örter som ängsstarr (*Carex hostiana*), ängsnycklar och kärrknipprot tillkommer i torrare partier av laggen, och vattenmåra, ärtstarr (*Carex oederi*), hundstarr (*Carex nigra*) och spikblad (*Hydrocotyle vulgaris*) i blötare.

De blååtäl-porsdominerade områdena förekommer framför allt längs myrens östra kant, där laggen sluttar brantare ner mot myrvidden. De båda arterna dominerar oftast växelvis i en mosaikartad kantzon, som söder om fornborgsudden stundom fortsätter in bakom trädridån. Bland vanligt förekommande inslag av andra växter kan nämnas blodrot, hirsstarr, ängsstarr (*Carex hostiana*), älgört och strandlysing.

För båda dessa vegetationstyper gäller att laggen i angränsning till bakomliggande fastmark domineras av älväxing (*Sesleria caerulea*). Till denna zon har mindre fuktkrävande arter som svinrot (*Scorzonera humilis*), backskäfting (*Brachypodium pinnatum*) och stenbär (*Rubus saxatilis*) vandrat in.

De pors-högörtddominerade områdena återfinns främst i myrens norra del och utgörs oftast av en smal zon som sträcker sig ända upp mot fastmarken. De örter som förekommer mest frekvent är strandlysing, fackelblomster och kärrsilja. Ofta kan inslaget av bunkestarr och trådstarr också vara betydande.

I laggens bottenskikt kan nämnas guldspärrmossa (*Campylium stellatum*), spjutmossa (*Calliergonella cuspidata*), grov skedbladmossa (*Calliergon giganteum*) och krokmossa (*Drepanocladus intermedius*).

Slutligen finns på den norra laggen några mindre områden med en från de tre huvudtyperna avvikande vegetation (se fig 9).

I två vikar nära utloppet bildar knappag en ordentlig zon på laggens nedre del. Denna art, som tidigare hade en stor utbredning på myren, uppträder vid sidan om dessa förekomster idag ytterst sparsamt.

Vidare finns en mindre yta dominerad av axag. Även denna art har i övrigt en mycket ringa utbredning på myren.

Strax intill axagområdet går en berghäll i dagen. Runt denna finns en flora av hällmarksväxter som berggröe (*Poa compressa*), gräslök (*Allium schoeno-*

phrasum), ögontröst (*Euphrasia stricta*), axveronika (*Veronica spicata*) och knutnarv (*Sagina nodosa*).

PRÄSTGYL

Prästgyl, som tidigare var ett par meter djup och hade en stor öppen vattenyta, består efter kanalens tillkomst av små och grunda vattensamlingar där bl a enstaka vita näckrosor, kranssvalting och sjösäv växer. Högstarrvegetationen som omger vattensamlingarna utgörs i de centrala delarna främst av trådstarr, vilken är uppblandad med enstaka dungar eller strå av ag. I övrigt är bunkestarr huvudkomponent i högstarrsamhället.

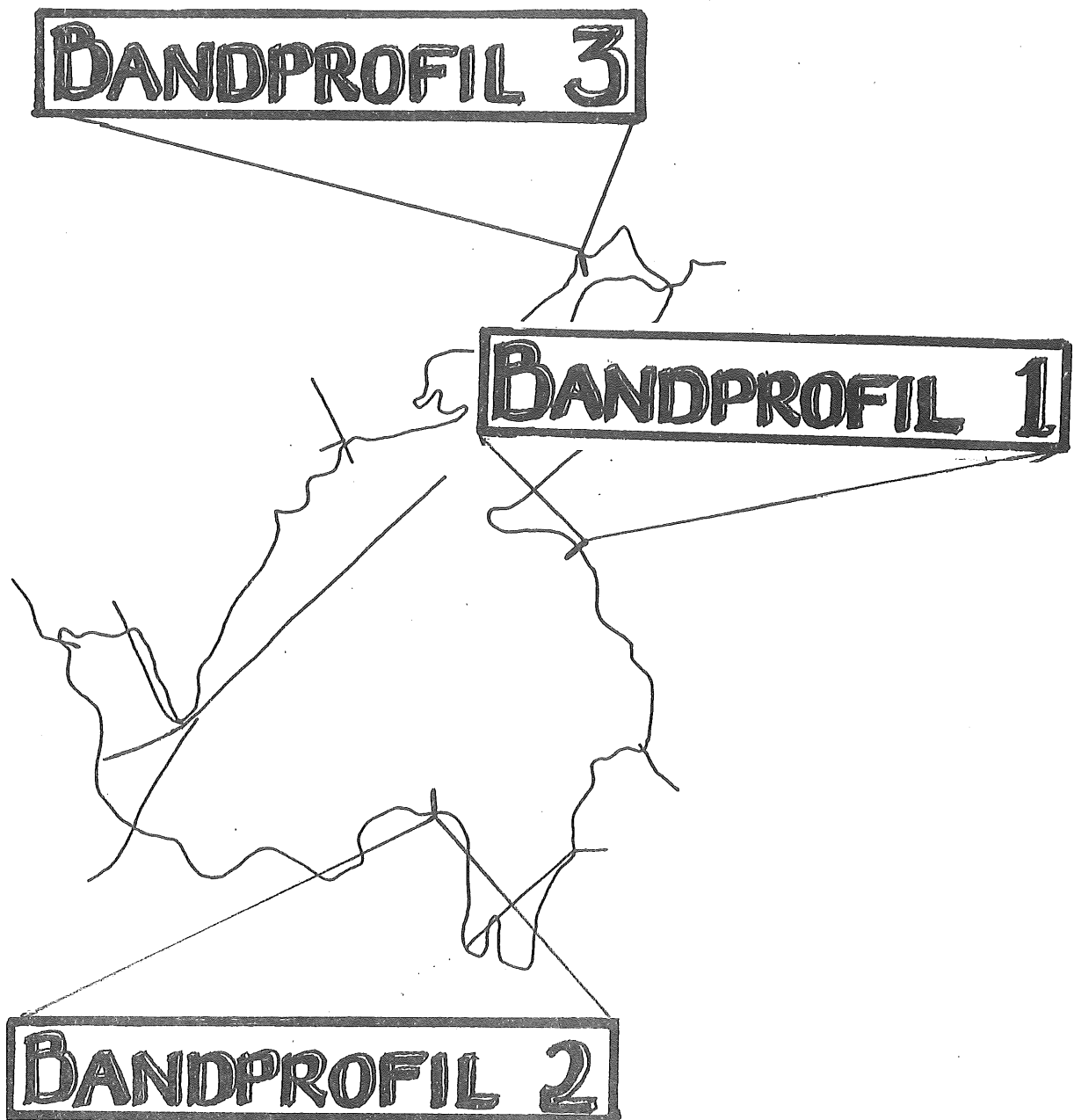
Kantpartierna är bitvis igenvuxna med buskar. Det finns endast smala öppna laggpartier med blååtäl-hirsstarrvegetation i områdets övre del.

Vattenståndet i Prästgyl regleras genom ett stämme, som ligger strax intill den punkt där stora kanalen och diket genom Prästgyl går ihop.

6. BANDPROFILER

En bandprofil placerades i myrens näringsrika västra del, en i den mer ensartade östra delen och en i myrens norra utloppsområde, (se fig 10).

Fig 10 Bandprofilernas läge

6.1 BANDPROFIL 1 (Typiskt område).

Läge: Mellan fornborgsudden och det lilla utloppet.

Riktning: 250°.

Längd: 24,5 meter.

Kommentar: Bandprofilen ger en god spegling av vegetationssammansättningen i de minst påverkade delarna av de typiska områdena. Laggen är dock ovanligt bred.

Bandprofilen börjar i en älväxing-blåtåteldominerad glänta, 10-12 meter bakom trädridån. På denna ängsartade del av laggen återfinns flertalet av de 35 arter som ingår i profilen. Här växer både rena fastmarksarter och mer fuktkrävande arter.

Laggens nedre del domineras av blåtåtel och pors.

På myrvidden tar ett artfattigt ag-högstarrsamhälle vid. Efter bandprofilens slut fortsätter detta samhälle sin dominans. Förhållandet mellan ag och högstarr är då uppskattningsvis lika.

BANDPROFIL 1

Art	Ruta nr	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	Angelica sylvestris	1																
	Melica nutans	1																
	Ranunculus polyanthemus	1																
	Listera ovata	1																
	Geranium sylvaticum	1																
	Vaccinium vitis-ideae	1																
	Carex pulicaris	1	1															
	Deschampsia flexuosa	1	1															
	Majanthemum bifolium	1	1															
10	Succisa pratensis	1		1														
	Rubus saxatilis	2	2	1														
	Viola sp.	2	1	1														
	Carex flacca		1	1														
	Filipendula ulmaria		1	1														
	Lotus corniculatus			1														
	Carex hostiana				1													
	Epipactis palustris	1	1					1										
	Galium boreale	1	1	1	1	1												
20	Calamagrostis epigeios	1	1	1	1	1												
	Rhamnus frangula	1	1	1	1	1		1										
	Sesleria caerulea	<u>3</u>	2	2	1	1	1	1	1	1			1					
	Carex panicea	<u>1</u>						1	1	1			1					
	Potentilla erecta	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2							
	Molinia caerulea	2	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	2	2	2	1	1					
	Equisetum variegatum		<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	1	1	1	1	1	1				
	Galium palustre			1								1	1	1	1			
	Myrica gale					1	2	1	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	1			
	Carex dioeca						1	1			<u>1</u>	<u>1</u>				1		
	Lysimachia vulgaris										1	1		1	1			
30	Lythrum salicaria										1	1	1	1	1			1
	Peucedanum palustre											1	1	1	1			
	Menyanthes trifoliata												1	1	1	1	1	1
	Carex lasiocarpa											1	1	2	<u>3</u>	1	2	2
	Carex elata											1	1	2	<u>3</u>	1	2	2
35	<u>Cladium mariscus</u>											1	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>

Understrukna arter är dominerande i någon del av bandprofilen.

6.2 BANDPROFIL 2 (Näringsrikt område).

Läge: Mellan Dyngmyrsåns inlopp och det lilla utloppet.

Riktning: 388°.

Längd: 20 meter.

Kommentar: Bandprofilen ligger i den näringsrika västra delens ytterkant och börjar inne i en myrkantsbård med björk, brakved, tall och slån. Profilen är slumpmässigt utlagd i ett område med mosaikartad vegetation, där samtliga av de näringsrika delarnas mest frekventa arter finns representerade.

Det totala antalet arter i profilen är förhållandevis litet, vilket beror på att den ängsartade, gräsrika typen av lagg saknas. Flertalet av profilens 29 arter förekommer i stället ute i myrviddsvegetationen, som är betydligt artrikare här än i bandprofil 1.

Efter profilens slut behåller bunkestarr och vattenklöver sin starka ställning, samtidigt som inslaget av örter minskar åtminstone på fuktigare ställen.

BANDPROFIL 2

Art \ Ruta nr															
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	<u>Geum rivale</u>	<u>3</u>													
	Prunus spinosa	2													
	Vicia cracca	1													
	Rubus saxatilis	1													
	Scorzonera humilis	1													
	Poa trivialis			2											
	Sanguisorba officinalis			1											
	Molinia caerulea	2		1	1	2									
	Cardamine pratensis	1		1	1	1	1	1							
10	Galium palustre	1		1		1	1						1		
	<u>Ranunculus repens</u>	1	1	<u>3</u>	2	<u>3</u>	1	1	1	1	1	1	1	2	
	<u>Filipendula ulmaria</u>		<u>3</u>	<u>3</u>	2	2	<u>3</u>	1		2		1	2		
	Thalictrum flavum		1	2	2	1	1	1							
	<u>Lysimachia vulgaris</u>		1	<u>3</u>	<u>3</u>	2	<u>3</u>	2	2	2	2	2	1	1	
	Veronica scutellata				1	1									
	Myosotis caespitosa				1	1			1						
	Scutellaria galericulata			1	1	1				1	2		1		
	Agrostis stolonifera					1	1	1	2						
	Scirpus uniglumis						1	2	1	1					
20	Lythrum salicaria					1	1		1			1	1	1	
	<u>Carex elata</u>					2	1	1	2	2	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	2	
	<u>Menyanthes trifoliata</u>						2	<u>3</u>	2	2	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	2	
	Peucedanum palustre							1							
	Eriophorum angustifolium							1							
	Juncus subnodulosus							2	1	2	1	1			
	Iris pseudacorus								2	2					
	Hydrocotyle vulgaris								1		1				
	Mentha aquatica									1	2				
29	Typha latifolium										2	1			

Understrukna arter är dominerande i någon del av bandprofilen.

6.3 BANDPROFIL 3

Läge: I en mindre vik på norra sidan av norra utloppsområdet.

Riktning: 204°.

Längd: 23 meter.

Kommentar: Bandprofilen sträcker sig genom myrens enda område med en välutvecklad knappazon. Knappag har tidigare varit vanlig runt myren och är troligen en av de arter vars utbredning minskat kraftigast. För att studera framtida utveckling kan det vara av intresse att dokumentera denna sista utpost.

Myren vilar i området på en ytligt liggande kalkstenshäll varför en del fuktkrävande hällmarksväxter finns representerade i profilen. Torvdjupet är på några ställen i profilen bara 5-10 cm.

Efter bandprofilens slut fortsätter tråd-starr och ag att dominera den artrika vegetationen fram till utloppsfåran, där bunkestarr tar vid.

BANDPROFIL 3

Art	Ruta nr	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Rubus saxatilis		2															
Rhamnus frangula		1															
Filipendula ulmaria		1															
Carex flacca		1	1														
<u>Sesleria caerulea</u>		<u>3</u>	<u>3</u>	1													
Galium boreale		<u>1</u>	<u>1</u>	1													
Juniperus communis			1														
Potentilla reptans			2	2													
Sieglingia decumbens			1	2													
10 Allium schoenoprasum				1	1												
Potentilla erecta		2	2	2	1	1	1										
Succisa pratensis		2	1						1								
Carex panicea		1	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	1	1	1	1	1	1	1	2				
Thalictrum flavum		1	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	1	1							1	1	1	
Scutellaria galericulata		1							1	1			1	1	1	1	
Molinia caerulea		2	1	2	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	2	2	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	2	1	
Galium palustre		1	1	1	<u>1</u>				1	1	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	1	1	
Leontodon autumnalis				1	1	1	1	1	1								
Schoenus ferrugineus						1											
20 <u>Schoenus nigricans</u>			1			<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	2	2	1
Iris pseudacorus				1									1		1	1	
Mentha aquatica			1	1	1			1	1	1	1	1	1	1	2	2	
Carex oederi				1	1			1	1	1	1	1	1	1	2	1	
Carex elata				1	1				2	1					1	2	
Agrostis stolonifera				1									2	1	2		
Carex hostiana					1	1	1										
Teucrium scordium					1		1										
Parnassia palustris					1	1		1	1								
Equisetum variegatum					1	1		1	1		1	1	1				
30 Lythrum salicaria					1		1		1				1				
Cardamine pratensis						1		1	1	2	1	1	1	1		1	
Dactylorhiza incarnata							1						1				
Peucedanum palustre								1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Ranunculus flammula								1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Ranunculus repens									1		1	1	1				
Carex nigra										1	1	1				1	
Veronica scutellata													1	1	1	1	
Hydrocotyle vulgaris														1	1	1	
Carex lasiocarpa														2	2	2	
40 <u>Cladium mariscus</u>														1	1	2	
Myosotis caespitosa																1	
Juncus articulatus																1	
Scirpus uniglumis																1	
Lysimachia vulgaris																1	
45 Menyanthes trifoliata																1	

Understrukna arter är dominerande i någon del av bandprofilen.

7. ARTLISTA

Denna förteckning upptar samtliga växter vi funnit i det inventerade området. Av 160 arter är 59 "fastmarksväxter" som vandrat in på laggens torrare partier och på tuvor.

Eftersom inventeringen har utförts under högsommaren kan vissa tidiga och senblommande arter ha förbigåtts.

För att lämna en så detaljerad information som möjligt har vi försökt att efter varje art ge en upplysning om dess huvudsakliga förekomst på myren.

A = arten förekommer runt i stort sett hela myren.

N = arten förekommer framför allt i de näringsrika områdena.

T = arten förekommer framför allt i de typiska områdena.

Arter markerade med F är "fastmarksväxter".

Obetecknade arter har en oklar utbredning på myren och är oftast sådana vi funnit i få exemplar.

<i>Agrostis stolonifera</i>	Krypven	N
<i>Alisma plantago-aquatica</i>	Kranssvalting	N
<i>Allium schoenophrasum</i>	Gräslök	(norra utloppsområdet)
<i>Angelica sylvestris</i>	Strätta	
<i>Betula spi</i>	Björk	F
<i>Brachypodium pinnatum</i>	Backskafting	F
<i>Briza media</i>	Darrgräs	F
<i>Calamagrostis epigeios</i>	Berggrör	F
<i>C. varia</i>	Piggrör	F
<i>Calluna vulgaris</i>	Ljung	F
<i>Caltha palustris</i>	Kabbeleka	N
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Lomme	
<i>Cardamine pratensis</i>	Ängsbräsma	N
<i>Carex dioeca</i>	Nålstarr	
<i>C. divulsa</i>	Långstarr	
<i>C. elata</i>	Bunkestarr	A
<i>C. flacca</i>	Slankstarr	T
<i>C. hostiana</i>	Ängsstarr	T
<i>C. lasiocarpa</i>	Trådstarr	T
<i>C. nigra</i>	Hundstarr	T
<i>C. oederi</i>	Ärtstarr	
<i>C. otrubae</i>	Blankstarr	
<i>C. panicea</i>	Hirsstarr	T
<i>C. pulicaris</i>	Loppstarr	

Centarium littorale	Kustarun	
Centaurea jacea	Rödclint	
Chamnerion angustifolium	Mjölkört	F (kanalvallen)
Cirsium arvense	Åkertistel	
C. palustre	Kärrtistel	
Cladium mariscus	Ag	T
Comarum palustre	Kråklöver	
Convallaria majalis	Liljekonvalj	F
Dactylis glomerata	Hundäxing	F
Dactylorhiza fuchsii	Skogsnycklar	F
D. incarnata	Ängsnycklar	A
D. traunsteineri	Sumpnycklar	
Deschampsia caespitosa	Tuvtåtel	N
D. flexuosa	Kruståtel	F
Elytrigia repens	Kvickrot	F (kanalvallen)
Epilobium palustre	Kärrdunört	N
E. parviflorum	Ludd-dunört	
Epipactis palustris	Kärrknipprot	A
Equisetum fluviatile	Sjöfräken	N
E. hyemale	Skavfräken	
E. variegatum	Smalfräken	A
Eriophorum angustifolium	Ängsull	T
Euphorbia palustre	Kärrtörel	(se fig 11)
Euphrasia stricta	Ögontröst	
Festuca arundinacea	Rörsvingel	N
Filipendula ulmaria	Älgört	N
F. vulgaris	Brudbröd	F
Fraxinus excelsior	Ask	F
Galium aparine	Snärjmåra	N
G. boreale	Vitmåra	T
G. mollugo	Stormåra	N
G. palustre	Vattenmåra	A
G. uliginosum	Sumpmåra	
G. verum	Gulmåra	F
Geranium sylvaticum	Midsommarblomster	F
Geum rivale	Humleblomster	F
Glyceria fluitans	Vanligt mannagräs	
Hydrocotyle vulgaris	Spikblad	N
Inula salicina	Krissla	F
Iris pseudacorus	Svärdsliilja	N
Juncus articulatus	Ryltåg	
J. subnodulosus	Trubbtåg	N
Juniperus communis	En	F
Lactuca muralis	Skogssallat	F (kanalvallen)
Lathyrus pratensis	Gulvial	F
Lemna minor	Andmat	N
L. trisulca	Korsandmat	N
Leontodon autumnalis	Höstfibbla	F
Linum catharticum	Vildlin	
Listera ovata	Tvåblad	F
Lotus corniculatus	Käringtand	F
Lycopus europaeus	Strandklo	N
Lysimachia vulgaris	Strandlysing	A
Lythrum salicaria	Fackelblomster	A

<i>Maianthemum bifolium</i>	Ekorrhör	F
<i>Melica nutans</i>	Bergsslok	F
<i>Mentha aquatica</i>	Vattenmynta	A
<i>M. arvense</i>	Åkermynta	
<i>Menyanthes trifoliata</i>	Vattenklöver	A
<i>Molinia caerulea</i>	Blåtåtel	A
<i>Myosotis caespitosa</i>	Sumpförgätmigej	N
<i>Myrica gale</i>	Pors	T
<i>Myriophyllum sp.</i>	Slinga	
<i>Nymphaea alba</i>	Vit näckros	(kanalen, Prästgyl)
<i>Paris quadrifolia</i>	Hönsbär	F
<i>Peucedanum palustre</i>	Kärnsilja	A
<i>Phalaris arundinacea</i>	Rörflen	N
<i>Phleum pratense</i>	Timotej	F (kanalvallen)
<i>Phragmites communis</i>	Bladvass	(se fig 7)
<i>Pice abies</i>	Gran	F
<i>Pinus sylvestris</i>	Tall	F
<i>Plantago lanceolata</i>	Svartkämpar	F
<i>Platanthera bifolia</i>	Nättviol	F
<i>Poa compressa</i>	Bergsgröe	F
<i>P. palustris</i>	Sengröe	
<i>P. trivialis</i>	Kärrgröe	N
<i>Potamogeton natans</i>	Gäddnate	(kanalen, lilla gölen)
<i>Potentilla anserina</i>	Gåsört	T
<i>P. erecta</i>	Blodrot	T
<i>Prunella grandiflora</i>	Praktbrunört	F (kanalvallen)
<i>P. vulgaris</i>	Brunört	F (kanalvallen)
<i>Prunus spinosa</i>	Slån	F
<i>Pteridium aquilinum</i>	Örnbräken	F
<i>Pyrola rotundifolia</i>	Vitpyrola	F
<i>Quercus robur</i>	Skogsek	F
<i>Ranunculus acris</i>	Smörblomma	F
<i>R. flammula</i>	Ältranunkel	
<i>R. lingua</i>	Sjöranunkel	N
<i>R. polyanthemus</i>	Backsmörblomma	F
<i>R. repens</i>	Revsmörblomma	N
<i>Rhamnus catharticus</i>	Getapel	F
<i>R. frangula</i>	Brakved	A
<i>Rorippa palustris</i>	Sumpfräne	
<i>Rosa villosa</i>	Hartsros	F
<i>Rubus caesius</i>	Blåhallon	F
<i>R. saxatilis</i>	Stenbär	F
<i>Rumex crispus</i>	Krusskräppa	
<i>R. obtusifolius</i>	Tomtskräppa	
<i>Sagina nodosa</i>	Knutarv	F
<i>Salix repens</i>	Krypvide	T
<i>S. sp.</i>		
<i>Sanguisorba officinalis</i>	Blodtopp	(se fig)
<i>Schoenus ferrugineus</i>	Axag	T
<i>S. nigricans</i>	Knappag	
<i>Scirpus lacustris</i>	Sjösäv	N
<i>S. uniglumis</i>	Agnsäv	A
<i>Scorzonera humilis</i>	Svinrot	F
<i>Scutellaria galericulata</i>	Frossört	N
<i>Sesleria caerulea</i>	Älväxing	T

Sieglingia decumbens	Knägräs	
Sorbus aucuparia	Rönn	F
S. hybrida	Finnoxel	F
S. intermedia	Oxel	F
Sparganium erectum	Stor igelknopp	
S. minimum	Dvärgigelknopp	(lilla gölen)
Stellaria graminea	Grässtjärnblomma	F
Succisa pratensis	Ängsvädd	T
Taraxacum sp.	Maskros	F
Teucrium scordium	Löjlgamander	N
Thalictrum flavum	Ängsruta	A
Trifolium pratense	Rödklöver	F
T. repens	Vitklöver	F
Typha latifolium	Bredkaveldun	N
Urtica dioeca	Brännässla	F
U. urens	Etternässla	
Utricularia intermedia	Dybläddra	T
U. vulgaris	Vattenbläddra	T
Vaccinium myrtillus	Blåbär	F
V. vitis-idaea	Lingon	F
Valeriana officinalis	Läkevänderot	N
Veronica catenata	Dikesveronika	
V. scutellata	Dyveronika	N
V. spicata	Axveronika	F
Viburnum opulus	Olvon	F
Vicia cracca	Kråkvicker	N
Viola sp.	Viol	

KOMMENTAR TILL ARTLISTAN

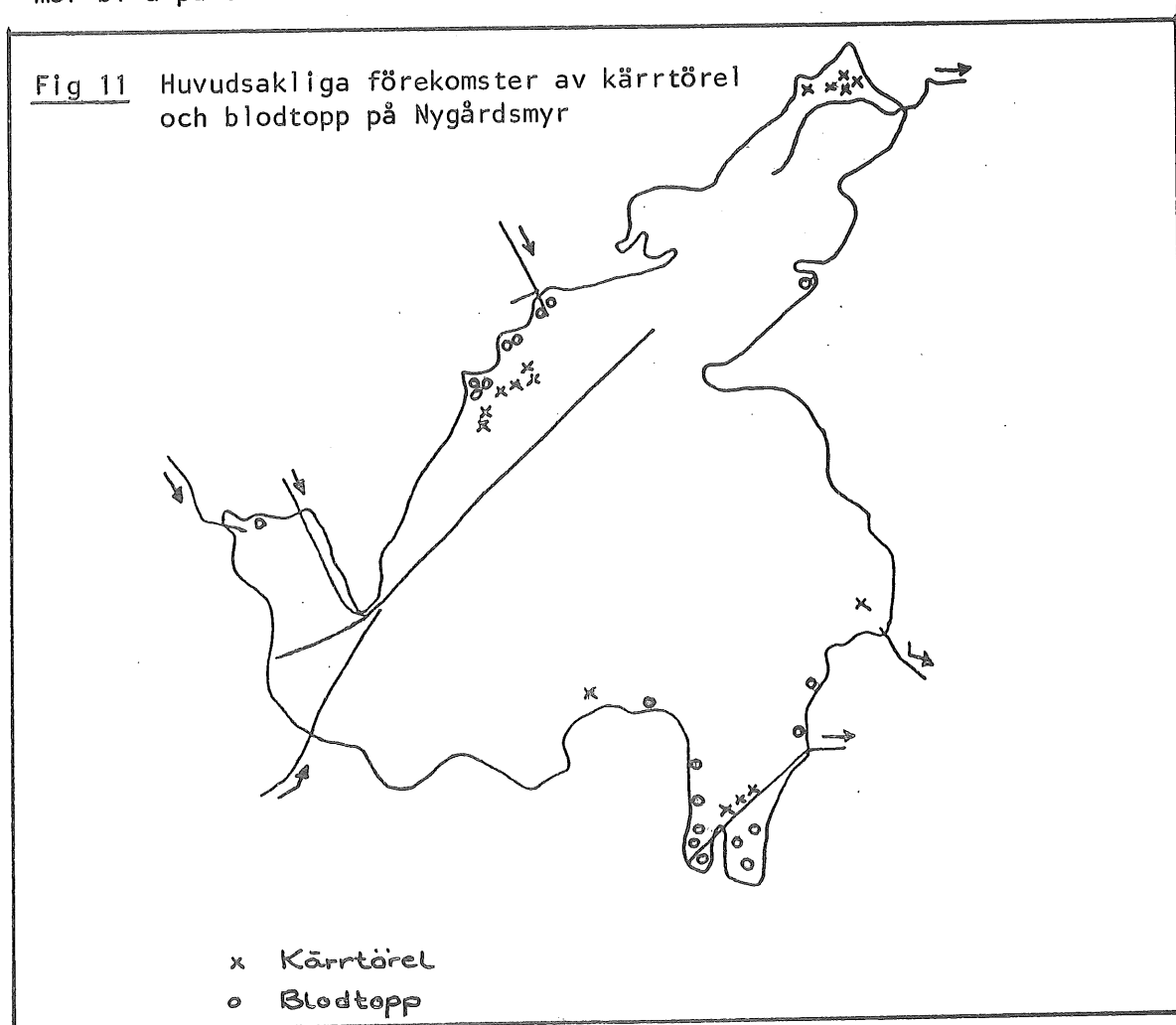
Artlistan upptar inga för Gotlands flora anmärkningsvärda fynd. Intressanta är emellertid de relativt rikliga förekomsterna av blodtopp och kärrtörel, (se fig 11).

Blodtopp, som växer på myrens ängsartade laggpärtier, har uppskattningsvis drygt 20 kända förekomster på ön, med tyngdpunkt i östra delen av mellersta Gotland (Rolf Jacobson personlig kommentar). I Norden växer arten i övrigt endast naturligt vid Norges västkust samt på Kolahalvön (Hultén 1971).

Kärrtörel, som växer fuktigare än blodtopp, uppges 1897 ha 14 kända lokaler på ön. Idag är antalet sannolikt något färre.

Tyngdpunkten för utbredningen av denna växt ligger också på östra Gotland (Rolf Jacobson personlig kommentar).

Kärrtörel har i Norden en något större utbredning än blodtopp och förekommer bl a på Öland och den svenska västkusten (Hultén 1971).

8. ERKÄNNANDE

Vi vill rikta ett stort tack till Mikael Ohlsson vid institutionen för ekologisk botanik, Umeå universitet, för att han artbestämt det fåtal mossor vi samlat in.

9. REFERENSLISTA

- Hultén, E. 1971. Atlas över växternas utbredning i Norden. 2:a upplagan. Stockholm.
- Hylander, N. 1982. Nordisk kärlväxtflora I-II. Stockholm.
- Högström, S. 1967. Ang dikningsföretag i Nygårdsmyr, Kräklingbo socken, Gotlands län, sommaren 1967. Stencil som länsstyrelsen i Visby, tillhandahöll.
- Jacobson, R. Naturvårdsenheten, länsstyrelsen i Gotlands län, Visby.
- Lid, J. 1974. Norsk og svensk flora. 2:a upplagan. Oslo.
- Lundqvist, G. 1929. Myrmarker. I: Beskrivning till kartbladet Katthammarsvik. SGU ser Aa N:ö 170. Stockholm.
- Nyholm, E. 1954-1969. Illustrated Moss Flora of Fennoscandia. II:1-6. Musci. Malmö.
- von Post, L. 1940. Kalkens och solens ö. I: Svenska turistföreningens årsskrift 1940. Stockholm.
- Sernander, R. 1941. Gotlands kvarlevande myrar och träsk. Kungl Svenska Vetenskapsakademiens Avhandlingar i Naturskyddsärenden N:o 3. Stockholm.
- Statens Naturvårdsverk, 1969. Rémis 20.8.1969 angående bildande av naturreservat för Nygårdsmyr inom Kräklingbo och Anga socknar, Gotlands län.
- Ursing, B. 1972. Svenska växter. Kryptogamer. Stockholm.